

af »The International Union for the Protection of Nature« (IUPN). Fra 1954 har UNESCO ydet betydelige tilskud.

På IUPN's konference i København 1954 blev det besluttet at nedsætte en komité, der skulle forberede dannelsen af føderationen. Komiteen, der afsluttede sit arbejde ved stiftelsen 1956, kom til at bestå af følgende medlemmer: SAM SEGAL (Holland), HENRY MAKOWSKY (Tyskland), ANNE VON ESSEN (Sverige) og JACQUES DE SMIDT (Holland).

I disse år opstod rundt om i Europa en række nye ungdomsorganisationer, af hvilke kan nævnes Sveriges Fältbiologiska Ungdomsförening (SFU), Deutscher Jugendbund für Naturbeobachtung (DJN), Field Observers Club (FOC) og Österreichische Naturschutzjugend (ÖNJ). Alle disse foreninger afholder hvert år studielejre i lighed med de af D.O.F.s Feltornithologisk Udvalg arrangerede. Som eksempel kan nævnes, at NJN hvert år afholder en eller flere lejre på øen Terschelling, hvor man blandt andet studerer vadefugletræk. De fleste af disse foreninger beskæftiger sig ikke alene med fugle; men det skal dog nævnes, at der til føderationen allerede har sluttet sig flere ornithologiske foreninger.

Men nu tilbage til Østrig. Det var Österreichische Naturschutzjugend, der havde påtaget sig opgaven at arrangere kongressen og den efterfølgende lejr, en opgave, der løstes på bedste måde. Den 2. august om aftenen samledes de ca. 70 deltagere fra ialt 12 lande i Salzburg; som representant for D.O.F.F.U. deltog jeg i kongressen. I de følgende fire dage arbejdedes med ratifikation af lovene.

Studielejren, som varede i ni dage, oprettedes i Obersulzbachtal, en typisk alpedal, hvor vi boede i en hytte oppe ved trægrænsen. Mange interessante alpefugle blev truffet.

De sidste par dage holdtes møder, ved hvilke bl. a. føderationens økonomi drøftedes. På grund af UNESCO's store tilskud bliver medlemskab meget billigt. En nærmere kontakt imellem medlemmerne aftaltes, ligesom man var enige om at sende invitationer til hinandens studielejre. Lejren var omsider forbi, og man rejste igen til Salzburg, hvor den nydannede føderations medlemmer skiltes for atter at mødes igen i 1957 i »Grand Paradiso« nationalpark i Norditalien. Jeg vil til slut bringe D.O.F.s bestyrelse en tak for den økonomiske støtte, ved hvilken turen blev gennemførlig for mig. BENT PORS NIELSEN

ANMELDELSER

VAGN HOLSTEIN: *Musvaagen, Buteo buteo buteo* (L.). Biologiske Studier over danske Rovfugle IV. Tilegnet Dansk Ornithologisk Forening i Anledning af 50-Aars Jubilæet. (112 pp., en del tekstfigurer og tabeller). – H. HIRSCHSPRUNGS forlag, København 1956. Pris: Kr. 14.00.

Der er måske mindre fysiologi og mere fænologi i denne smukke bog om Musvågen end i dens forgængere; men iøvrigt ligner den selv sagt disse i plan og opbygning. Forf.s 3 tidligere rovfuglemonografier

er omtalt i D.O.F.T. henholdsvis **36**, 1942, p. 111 (Duehøgen), **38**, 1944, p. 219 (Hvepsevågen) og **44**, 1950, p. 237 (Spurvehøgen).

I bogens første kapitel omtales Musvågens vintertilværelse og forårstræk. Analyse af 138 genfundne, danske ringfugle viser, at ca. 3 gange så mange ungfugle som individer på 1 år og derover falder under trækket; men betragtes de voksne individer alene, kommer det klart frem, at vor musvågebestand består både af standfugle og trækfugle, omtrent lige dele af hver. I dette afsnit findes et par skønhedspletter; et par Danmarkskort er skæve, og lederen af den forhenværende Roskildebjergens Ringmærkningsstation HOLGER PEDERSEN, alias overlærer, dr. phil. H. MUNK, Færggården, har fået sit navn stavet med t.

Musvågens yngleforhold omtales i 4 kapitler: Yngletidens Begyndelse, Redebygningstiden, Æglægnings- og Rugetiden og Ungetiden. Et ynglepars territorium er gerne mellem 60 og 180 ha, og der skal helst være $\frac{1}{2}$ km mellem rederne, for at rugningen skal lykkes. Redebygningen kan for standfuglenes vedkommende starte allerede i februar, et par måneder før æglægningstiden; men trækfuglene kan selvsagt ikke begynde at bygge rede, før de er kommet hen i marts. Reder er fundet i 11 arter af vore almindelige skovtræer, nemlig 6 forskellige nåletræer og 5 arter af løvtræer; af den sidste kategori synes Asken at blive vraget som redetræ. Inkubationstiden har forf. fastslået til 34–35 døgn; det er kendeligt mere end de 28–31 døgn, som står angivet i talrige håndbøger, hvis forfattere af nød og mangel på tid m. v. har skrevet af efter hinanden. Forf. taler flere gange om ungens »fødsel«. Dette anser ref. for en uheldig betegnelse, da det er klækningen, forf. mener. Det ligger ikke fast i dansk ornithologisk sprogbrug, om det er ægget eller ungen, der klækkes ved overgangen mellem inkubationstiden og ungetiden; men en fødsel kan kun gælde ægget, og den sker i det øjeblik, moderfuglen lægger det, og vil man stille sagen på spidsen, er et fugleæg ikke et æg i biologisk betydning, men et meget ufuldbærent og vel beskyttet foster. Under omtale af Musvågens fødedyr nævner forf. Husrotte (= Sort Rotte); men kontrol i den angivne, tyske kilde viste, at der burde have stået Vandrerotte (= Brun Rotte). På vore breddegrader er Husrotten sjælden og kommer næppe uden for pakhuse i en række havnebyer. Vor almindelige Rotte er Vandrerotten, og den færdes i ret høj grad i det fri, hvor den kan falde som offer for en jagende Musvåge. Under behandlingen af ernæringsforholdene savnes en eventuelt ganske kort omtale af de såkaldte »Sternschnuppen«, der har voldt iagttagere en del hovedbrud. På grundlag af danske undersøgelser kan det siges, at det drejer sig om opsvulmede æggeledere af Frøer; man har fundet de afrevne æggeledere, hvor en Musvåge har ædt en Frø.

I et afsluttende kapitel analyseres efterårstrækket fra og over Danmark, for størstedelen på grundlag af feltornithologiske iagttagelser. I træktiden fylder de danske ynglefugle kun lidt i sammenligning med de svenske. Forf. regner med, at vi har 1500 par Musvåger ynglende; men alene fra Falsterbo flyver hvert efterår 20–30.000 stk. over til Danmark.

De forskellige indvendinger skal kun opfattes som velment kritik. Bogen er en fortrinlig fremstilling af Musvågens biologi, og den er skrevet af en mand, der har studeret sine Rovfugle med flid i noget nær en menneskealder. I forordet starter forf. med at sige, at bogen om Musvågen er det sidste led i hans række af biologiske studier over danske Rovfugle; men da Tårnfalken også yngler på Jægerspris (HOLSTEIN, D.O.F.T. 47, 1953, p. 212), håber vi alligevel på en monografi over den som et nr. 5 i rækken.

Blandt tekstfigurerne findes en del smukke fotografier, taget dels af forf. dels af FRANK MADSEN (= WENZEL). LØPP.

R. MEINERTZHAGEN: Birds of Arabia. (624 pp., 19 farvetavler, 5 sorttavler, talrige tekstfigurer, hvoraf 35 udbredelseskort, 52 fuglebilleder og en del vignetter; 1 kort som bilag). — OLIVER & BOYD, Edinburgh & London 1954. Pris: 84 sh.

En pragtfuld og gedigen bog, skrevet af en af engelsk ornithologis store mænd. I indledende kapitler på tilsammen 72 sider behandles Arabiens geologi, geografi og klima, samt ørkenens forhold; her findes også lister over arabiske fugle, grupperet efter deres udbredelse iøvrigt, og forf. gør rede for fugletræk, systematik og nomenklatur. Herefter følger på 503 sider en behandling af de enkelte fuglearter i systematisk rækkefølge, ordnet efter HARTERTS opstilling, som mange konservative englændere har svært ved at forlade. Forf. kender sine fugle, både når de flyver i naturen, og når de ligger skindlagt på bordet, og han øser ud af sin viden, der er bygget på et langt livs erfaringer. Ved hver art findes afsnit om udseende, udbredelse, livsvaner og beslægtede former, og hvor forf. skønner det påkrævet, har han også et stykke om systematik. Han slår den indiske og den europæiske Ellekrage sammen i een art og kalder sidstnævnte *Coracias benghalensis garrulus*. Andre former, der står på overgangen mellem art og underart, behandles som hørende til een art, således f. eks. Turteldue og Østlig Turteldue, (afrikansk) Skoggerdue og Tyrkerdue og sidst, men ikke mindst Sildemåge og Sølvmåge; det sidste tilfælde bifalder ref. ikke umiddelbart.

Udbredelseskortene er særdeles anskuelige, og blandt de øvrige tekstfigurer findes adskillige smukke tegninger. Nogle appendices giver den arabiske ornithologis historie, en litteraturliste og en række tilføjelser. LØPP.

HAROLD C. HANSON, PAUL QUENEAU, & PETER SCOTT: The Geography, Birds, and Mammals of the Perry River Region. (96 pp., 34 ill.). — The Arctic Institute of North America, Special Publication No. 3, 1956. Pris: 2 dollars, for medlemmer af nævnte institution: 1 dollar.

En interessant ekspeditionsberetning fra et i ornithologisk henseende meget rigt område i det nordligste Kanada. Efter en redegørelse for geografiske, geologiske og meteorologiske forhold og kapitler om eskimoer og vegetation behandles fuglene på ialt 53 sider. Gæssene

blev særlig flittigt studeret. Som ynglefugle konstateredes Kanadagås, Knortegås, Lille Snegås, Dværgsnegås og Blisgås. Spørgsmålet, hvor den store Blisgås (*Anser albifrons gambeli*) ruger, står stadig åbent; Perry-flodens blisgåsebestand var nærmest *A. albifrons frontalis* \approx *gambeli*. Dværgsnegåsen (*Anser rossii*), hvis yngleområde først blev opdaget 1938, får meget indgående omtale.

Efter fuglene behandles pattedyrene, og i 2 appendices gives for- tegnelser over indsamlede geologiske prøver, fisk og insekter. Afhand- lingen indeholder talrige interessante meddelelser, såvel af systematisk som af biologisk karakter. Fotografier og tegninger er smukke og godt reproducet. LØPP.

EDWARD J. BOOSEY: Foreign Bird Keeping. (342 pp., 24 farve- tavler, hvoraf 1 er malet af forf., resten farvefotografier, taget af ALEC BROOKSBANK, talrige tekstfigurer). – CAGE BIRDS, London uden år (1956). Pris: 63 sh.

En god bog om eksotiske fugle, der holdes i fangenskab i Europa, og deres pasning. Grupperingen er den, som fugleholdere har vænnet sig til, og som tager sigte på fuglenes pasning i fangenskab. Der skelnes mellem »frøedere« (Finker og Væverfinker), »insekt- og frugtædere« (resten af Spurvefuglene), Papegøjer og Duer; andre grupper er ikke behandlet i bogen. Hvis tekst og billeder skal bruges i forbindelse med systematisk-ornithologiske undersøgelser, kan denne opstilling virke lidt forvirrende; tilmed er de enkelte arter placeret alfabetisk efter deres engelske betegnelser uden hensyn til deres indbyrdes slægtskabs- forhold iøvrigt. Der er imidlertid gode sagregistre bag i bogen, og den indeholder endvidere en mængde udmærkede fotografier, såvel i farver som i sort. LØPP.

BRUCE COLEMAN: Bird Watching. (94 pp., ill., 2 dobbelte sort- tavler). – W. & G. FOYLE Ltd., London 1956. Pris: 3 sh.

En velment lille bog til vejledning for feltornithologer. Den inde- holder bl. a. afsnit om en fugls bygning, om udrustning fra fotoskjul og bøger til glas til at samle lopper i, om redekasser, fangst med fælder og net, territorier, ynglebiologi, britiske fredningsbestemmelser og bri- tiske ornithologiske selskaber. Bogen kan være fortrinlig at have i lommen for den, der tager til England for at studere ornithologi; den indeholder talrige værdifulde anvisninger, men tager væsentlig sigte på britiske forhold. LØPP.

BERTRAM E. SMYTHIES: The Birds of Birma, 2. udg. (668 pp., 31 farvetavler af A. M. HUGHES). – OLIVER & BOYD, Edinburgh & Lon- don 1953. Pris: 84 sh.

1. udgave af denne meget smukke, velordnede og overskuelige bog om Birmas fugle udkom 1940, men praktisk talt hele oplaget brændte i Rangoon under krigen med japanerne. I indledningen gør forf. rede for landets topografi, og han giver en oversigt over fuglefaunaens

sammensætning i de enkelte egne; endvidere gives forskellige tekniske vink ved benyttelse af bogen, herunder en liste over synonymer inden for slægtsbetegnelser og et kort glossarium. Derefter følger hovedteksten på 565 sider, hvor forf. starter med Ravnefuglene og slutter med Lappedykkerne. Ved hver art findes beskrivelser af udseende, levevis, yngleforhold og udbredelse, og hvor burmesiske navne kendes, er disse anført. Bag i bogen findes en skematisk oversigt over Burmas fugle med angivelse af forekomstmråder og hyppighed i de forskellige egne, en fyldig bibliografi og et kort.

Farvetavlerne viser vellignende billeder af alle vigtige fugle inden for det behandlede område. LØPP.

FRED BODSWORTH: Last of the Curlews. Illustrated by T. M. SHORTT. (123 pp., ill., 1 kort). – MUSEUM PRESS, London 1956. Pris: 10 sh. 6 d.

Romaner om dyr kan være strenge at komme igennem, når forf. pakker fakta, han ønsker ud til en større kreds, ind i for mange knald-effekter. Denne bog er en god fugleroman, hvor hovedobjekterne er fugle uden andre navne end deres artsnavne. Forf. er journalist; han skriver et smukt sprog, og han har noget på hjerte. Bogens emne er den uddøde Eskimospove (*Numenius borealis*). I begyndelsen af 1800-tallet var arten talstærk; men fuglene var tillidsfulde over for menneskene, der specielt i Texas nedskød dem i store mængder. I 1880'erne var antallet aftaget kendeligt, og det sidste eksemplar blev vist skudt i Argentina 1925. Jagttagne Eskimospover er rapporteret så sent som 1945 fra Texas; men om dette er rigtigt, får stå hen. Arten yngede i arktisk Kanada og nåede under trækket til det sydligste Sydamerika. Den nærstående, men ikke så langt trækkende og mere sky Hudsonspove (*Numenius phaeopus hudsonicus*) eksisterer fortsat som nord-amerikansk fugl.

I bogen omtales en enlig han af Eskimospoven, der flere somre havde hævdet sit territorium nær den kanadiske ishavskyst. Man følger den på efterårstrækket, hvor den i selskab med en flok Amerikanske Hjejler (*Pluvialis dominica*) foretager den 4000 km non-stop rejse fra Nova Scotia til Venezuela. I det sydlige Sydamerika træffer den en hun af sin egen art, der ligeledes er ankommet med en hjejle-flok. De to Eskimospover forlader nu Hjejlernes selskab og rejser mod nord; men kun hannen når frem til det terræn, der skulde være yngle-plads. Hunnen var skudt af den eneste jæger, forf. lader de to Eskimospover møde. Bogen er gennemillustreret med skønne tegninger. Papiret er godt; trykket er smukt. LØPP.

KARL GEORG WINGSTRAND (redaktør): Bertil Hanström. Zoological Papers in honour of his sixty-fifth birthday November 20th, 1956. (312 pp., mange tekstfigg.). – ZOOLOGICAL INSTITUTE, Lund 1956.

I anledning af at den kendte zoolog, Prof. BERTIL HANSTRÖM, leder af Zoologiska Institutionen i Lund, nu ved sin 65 års fødselsdag trækker sig tilbage fra sin universitetsstilling, er der under redaktion

af Prof. WINGSTRAND udkommet et meget smukt festskrift, hvori HANSTRÖM hyldes og takkes som forsker og lærer, som kollega og ven. Blandt de mange værdifulde videnskabelige afhandlinger i skriftet er der her grund til at gøre opmærksom på to ornithologiske, nemlig G. RUDEBECK: *Some Aspects on Bird Migration in the Western Palaearctic Region*, p. 257–268, og P. O. SWANBERG: *Incubation in the Thick-Billed Nutcracker, Nucifraga c. cryocatactes (L.)*, p. 278–297, den sidste med meget smukke fotografier. F. S.

NATURENS VERDEN (32 pp.). – MUNKSGAARD, Januar 1957. Med dette hefte indleder det kendte tidsskrift en ny æra, efter at have skiftet redaktør og forlag. NATURENS VERDEN har været vort førende populærvidenskabelige tidsskrift og har ydet et meget stort bidrag til, at naturvidenskabens resultater er blevet kendt i interesserede kredse. Dens form var måske nu forældet med de lange, omhyggeligt udarbejdede artikler, med nøjagtige data. Nu forlanges fart over feltet, korte resumeer, flotte farvebilleder som fanger øjet. Det vil blive den nye redaktør, NIELS BLÆDELS, opgave gennem denne nye metode at få læserskaren forøget, samtidigt med at den høje standard ikke forringes. I så henseende lover det nye hefte godt. Det er smukt udarbejdet med gode fotografier, deriblandt mange i farver. Om fugle er der denne gang et stykke af HOLGER POULSEN om Strudsens parringsleg, og fugle vil sikkert regelmæssigt indgå i emnevalget. Tidsskriftets nye, »lækre« form, med korte smagsprøver og iøjnefaldende blikfang, er en tribut til vor tid, om man så kan lide den eller ej. Forandringen var sikkert nødvendig, og man kan kun ønske det nye NATURENS VERDEN lykke på rejsen. F. S.

BENT HANSEN: *Ænder, Andejagt, Andeskydning. Tegninger af MADs STAGE*. (163 pp., mange tekstfigg.). – CHR. ERICHSEN, København 1956. Pris: 15,75 kr.

Skrevet af en jæger for jægere. Bogen er forsynet med et udvalg af rigtig pæne tegninger i MADs STAGES karakteristiske streg. Der fortælles om forskellige former for ande- og gåsejagt, om lokkeænder o.s.v., og der gives beskrivelser af samtlige i Danmarks forekommende arter, med udbredelse og træk. Oplysningerne er korrekte, men fuldstændigt ordret afskrevet efter kendte danske fuglebøger, uden at dette dog nogetsteds er bemærket¹⁾. Forf. går med iver ind for afsondringen af den nordøstlige bestand af Gråanden som en særlig race, men dette har for længst vist sig ikke at stå for en nærmere prøve. Knortegåsens nedgang bagatelliseres og tillægges ensidigt sygdommen i bændeltangen, ikke den overdrevne jagt. I de indledende kapitler siges nogle fornuftige ord til jægerne angående fredning, men så diplomatiske og tågede, at man nærmest har indtrykket af, at fredningsmyndighedernes forslag skal bekæmpes. Det stadium er vi da over. F. S.

¹⁾ Denne plagiering må betegnes som ganske utilstedelig, og der er derfor gennem Foreningen til Beskyttelse af Videnskabeligt Arbejde skrevet til sagsanlæg mod BENT HANSEN for krænkelse af forfatterrettighederne.

V. WIESE: Tropefuglenes liv i fangenskab. I ny bearbejdelse ved AAGE POULSEN. Farvetavler og tegninger af STIG AAGESEN. (XII + 488 pp., 43 farvetavler, mange tekstfigg.). – P. HAASE & SØN 1956. Pris: 160,00 kr. hft., 185,00 kr. indb.

Der er i Danmark en ualmindelig stor interesse for at holde tropefugle i fangenskab, og denne hobby, der med en uskøn germanisme kaldes »fugleliebhaveri«, er selv efter internationale forhold af betydelig format her i landet. De mange tusind fugleholdere, der samler sig i en lang række foreninger, er gennemgående dygtige folk, der kan nå fremragende avlsresultater. I virkeligheden er Danmark et af de førende lande indenfor »fugleliebhaveriet«. På basis af denne høje standard må den nye udgave af WIESES bog virke som en stor skuffelse. WIESES bog var i sig selv en fortyndet udgave af tyske fuglebøger, men gav dog sin tids fugleholdere mange praktiske anvisninger og nyttige vink. AAGE POULSENS nye udgave betyder ikke blot en yderligere udvanding, men byder ikke på noget nyt; den kunne i og for sig være skrevet for 50 år siden, hvis ikke Mag. LØPPENTHIN havde ført navne, beskrivelser og udbredelser à jour. Man får en mistanke om, at LØPPENTHIN, der har forsynet bogen med nogle udmærkede oversigter og som i forordet takkes for »det interessante islæt af noter og beskrivelser«, er mester for bogens mere positive sider. Deriblandt tæller den danske navngivning af fuglene, der er ganske mundret og ikke mere slavisk følger tyske forbilleder. Man mærker, at forf. ingen særlige personlige erfaringer har, ejheller har udnyttet den store viden og den sum af oplysninger, der ligger nedlagt i tidsskriftet »Stuefuglene« og andre faglige blade. Man søger forgæves bemærkninger om bure, voliérer, opdræt, vitaminer, sygdomme o. s. v., arternes data i Danmark (indførsel, hyppighed, priser), altsammen noget der fandtes hos WIESE. Man ved ikke engang om forf. tilsigter at give en oversigt over de i Danmark holdte arter (og da er udvalget for stort), eller over samtlige burfugle (og da er udvalget mangelfuldt). Der er ingen bestemelsesnøgler, og de medfølgende farvetavler er utilfredsstillende, uklare og ubehjælpomme. Man synes, at de danske fugleholdere havde for-tjent en bedre håndbog.

F. S.

PERSONALIA

A. L. V. MANNICHE

*19. februar 1867 †7. januar 1957.

I en alder af næsten 90 år afgik den kendte ornitholog A. L. V. MANNICHE ved døden. Han var født i Gundsømagle ved Roskilde som søn af en sadelmagermester og bevarede hele livet en nær tilknytning til sin barndomsegn, hvis fugleliv han ofte har skildret. MANNICHE tog lærereksamen i 1890 og var lærer i Roskilde til 1906, da han deltog som medlem af Danmarksekspeditionen til N.Ø. Grønland 1906–08. Derefter virkede han som konservator i en årrække, ledede A/S Øst-